

NĂNG SUẤT CHẤT LƯỢNG DOANH NGHIỆP Ở TỈNH SÓC TRĂNG - THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP

● LÊ THỊ THU DIỆM

Trường Đại học Trà Vinh

DOI: <https://doi.org/10.62831/202504033>

TÓM TẮT:

Năng suất và chất lượng là những yếu tố được ưu tiên thúc đẩy hàng đầu trong hầu hết các chiến lược phát triển của doanh nghiệp. Nhận thức tầm quan trọng đó, bài viết này được thực hiện với mục đích phân tích bức tranh tổng quan về thực trạng năng suất chất lượng của các doanh nghiệp trong phạm vi tỉnh Sóc Trăng, từ đó đề xuất một số hàm ý chiến lược nhằm nâng cao năng suất và chất lượng của các doanh nghiệp.

Từ khóa: năng suất, chất lượng, năng lực cạnh tranh, hệ thống quản lý, tỉnh Sóc Trăng.

1. Đặt vấn đề

Thông qua hoạt động khảo sát, nhiều doanh nghiệp ở Sóc Trăng thể hiện rằng họ hoàn toàn đồng tình với những lợi ích to lớn mà công cuộc áp dụng các hệ thống quản lý tiên tiến có thể mang lại. Việc tích hợp các công cụ cải tiến năng suất, chất lượng vào quy trình sản xuất nói riêng, quản trị doanh nghiệp nói chung sẽ giúp bộ máy vận hành được tinh gọn đáng kể, giảm chi phí và tỷ lệ gặp sự cố, khiến chất lượng sản phẩm đầu ra trở nên ổn định hơn, cũng như nguyên vật liệu và các nguồn lực được tận dụng tối ưu hơn. Trên tinh thần đó, các doanh nghiệp có nhu cầu ngày càng to lớn trong việc tìm kiếm giải pháp để nâng cao năng suất chất lượng, tuy nhiên lại gặp không ít khó khăn do nguồn lực còn hạn chế và năng lực tự thân không đủ mạnh để thích nghi được với những biến động kinh tế - xã hội mới. Bên cạnh đó, về phía các cơ quan quản lý nhà nước chưa có sự

quan tâm đúng mức đến hoạt động nâng cao năng suất chất lượng, chưa thể hiện đầy đủ vai trò kiến tạo, hỗ trợ doanh nghiệp cải tiến và đổi mới.

Vì lẽ đó, các hoạt động hỗ trợ doanh nghiệp nâng cao năng suất chất lượng cần được triển khai với quy mô rộng hơn, sâu hơn, đồng bộ hơn. Hệ thống chính quyền tỉnh, địa phương cấp huyện/thị, các cơ quan ban ngành liên quan cũng cần vào cuộc để các giải pháp, hoạt động cải tiến được triển khai kịp thời và hiệu quả. Cuối cùng, để thúc đẩy nâng cao năng suất, chất lượng doanh nghiệp ở địa phương, cần thiết phải đánh giá được toàn diện thực trạng về năng suất, chất lượng trong thời gian qua, từ đó xác định các quan điểm chiến lược mới, đề xuất giải pháp đột phá với mục tiêu tạo bước chuyển biến rõ rệt của các sản phẩm, hàng hóa chủ lực, nâng cao khả năng cạnh tranh của các doanh nghiệp, đóng góp tích cực vào sự phát triển kinh tế - xã hội. Nội dung bài viết này góp

phần vẽ nên bức tranh năng suất chất lượng ở tỉnh Sóc Trăng một cách tổng quát, ngắn gọn và súc tích, qua đó một số hàm ý chiến lược được đề xuất để làm tiền đề cho các kế hoạch dài hạn về chủ đề năng suất, chất lượng doanh nghiệp.

2. Tình hình doanh nghiệp thực hiện nâng cao năng suất, chất lượng

Theo số liệu thống kê đến cuối năm 2023, trong gần 3.000 doanh nghiệp đang hoạt động tại tỉnh Sóc Trăng, có tới hơn 98% là những doanh nghiệp quy mô vừa và nhỏ, năng lực cạnh tranh yếu và hầu như chưa có doanh nghiệp nào tham gia vào các chuỗi cung ứng toàn cầu (GSO, 2024). Gần 95% doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh đang trong tình trạng thiếu nguồn nhân lực, thiếu vốn, công nghệ lạc hậu và đặc biệt là tâm lý ngại thay đổi, sự quan tâm đến năng suất, chất lượng cũng như khoa học công nghệ và đổi mới sáng tạo còn hạn chế, việc tiếp cận các dây chuyền/công nghệ sản xuất tiên tiến còn nhiều khó khăn. Thêm vào đó, tình trạng phát triển doanh nghiệp mới, thu hút đầu tư vào địa phương cũng gặp nhiều khó khăn.

Trong giai đoạn 2016 đến 2023, số lượng doanh nghiệp đăng ký mới tuy có tăng đến con số 4.9%/năm, nhưng vẫn thấp hơn so với trung bình toàn khu vực đồng bằng sông Cửu Long là 6,6%/năm (GSO, 2023). Tính lũy kế đến ngày 31/12/2023, toàn tỉnh Sóc Trăng có 21 dự án đầu tư nước ngoài với tổng số vốn đăng ký là 1,038.03 triệu USD và tổng số vốn thực hiện là 380.75 triệu USD thực hiện đầu tư. Cùng với đó, báo cáo đánh giá năng lực cạnh tranh của VCCI hàng năm về chỉ số PCI cho thấy năng lực cạnh tranh của Sóc Trăng còn thấp, năm 2023, Sóc Trăng chỉ xếp hạng thứ 49/63 tỉnh, tụt 15 hạng so với năm 2022 và chỉ xếp thứ 10/13 tỉnh thành trong khu vực đồng bằng sông Cửu Long (VCCI & USAID, 2024.)

Qua đó, có thể thấy điểm nghẽn trong công cuộc phát triển kinh tế ở Sóc Trăng chính là về vấn đề năng lực cạnh tranh của các doanh nghiệp tỉnh vẫn còn thấp. Theo lý thuyết cạnh tranh doanh nghiệp (Ma, 2000) và lý thuyết quản trị sản xuất (Cleveland et al., 1989), năng suất là nền tảng của năng lực cạnh tranh, là năng lực của doanh nghiệp. Năng suất càng cao càng giúp cho

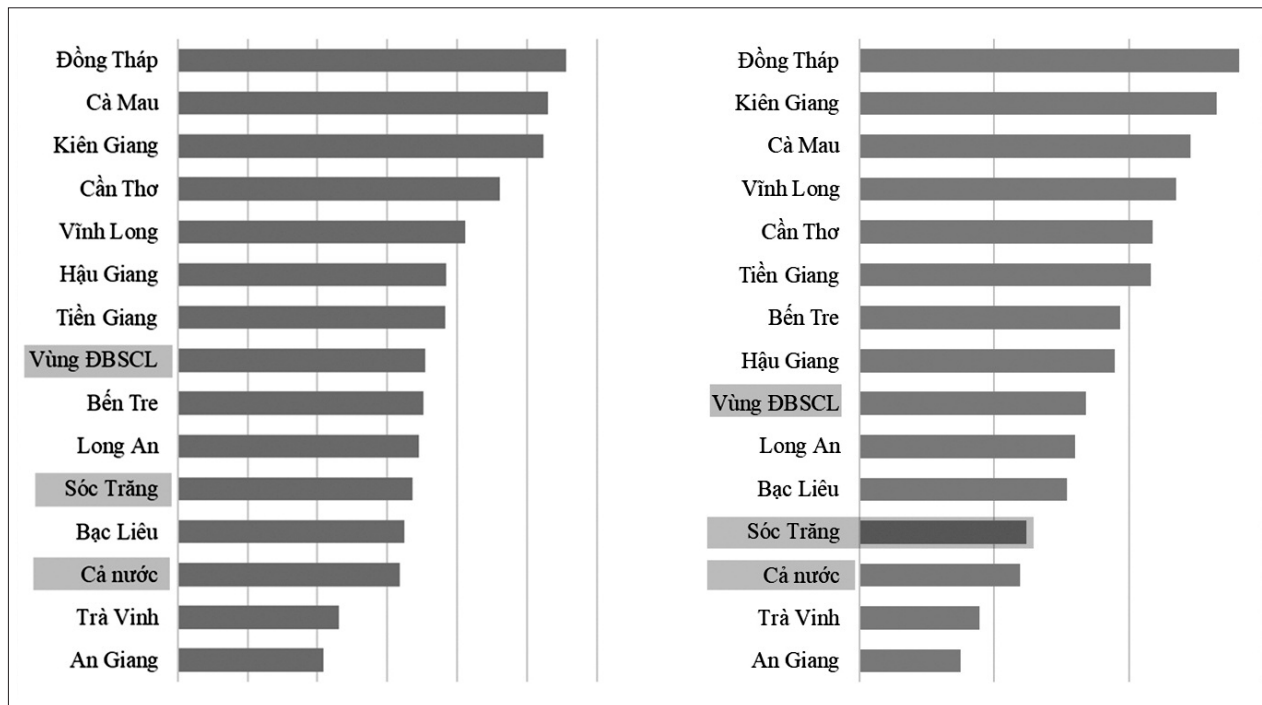
doanh nghiệp tạo ra những hàng hóa và dịch vụ chất lượng cao với giá thành rẻ đảm bảo sự tăng trưởng và lợi nhuận (Cleveland et al., 1989; Ma, 2000). Năng suất là động lực phát triển và cải tiến năng suất là con đường tiến tới tầm nhìn, tương lai của doanh nghiệp (Beheshti & Beheshti, 2010; Cleveland et al., 1989). Năng suất tạo động lực, làm đầy và mạnh cho sự phát triển nội lực của doanh nghiệp, từ đó tạo đà cho sự phát triển của toàn bộ nền kinh tế. Vì vậy, năng suất là một công cụ chiến lược và hiệu quả để đạt được các mục tiêu cân bằng kinh tế, xã hội, công nghệ và môi trường.

Tuy nhiên, ước lượng TFP - năng suất các yếu tố tổng hợp và năng suất vốn trung bình năm 2022 cho thấy so với các địa phương khác trong vùng đồng bằng sông Cửu Long, TFP của Sóc Trăng đang ở mức thấp, thấp hơn mức trung bình vùng, nhưng vẫn cao hơn mức trung bình cả nước. Kết quả này cho thấy, hoạt động sản xuất, kinh doanh trên địa bàn tỉnh đang diễn ra tình trạng lãng phí thất thoát về vốn, các hoạt động sản xuất, quy trình sản xuất chưa hiệu quả dẫn đến lãng phí tài nguyên, chi phí giá thành cao, hoạt động của dòng vốn chưa đạt hiệu suất tốt. (Hình 1)

Thực tế, nhiều doanh nghiệp Việt Nam nói chung, cũng như doanh nghiệp hoạt động trên địa bàn tỉnh Sóc Trăng nói riêng đã ý thức được tầm quan trọng về năng suất, chất lượng. Nhiều doanh nghiệp đã quan tâm đến việc thay đổi, tái cơ cấu toàn bộ doanh nghiệp thông qua xây dựng hệ thống quản lý chất lượng nhằm đảm bảo đáp ứng nhu cầu của khách hàng về chất lượng sản phẩm, giảm chi phí và tăng lợi nhuận bằng các hoạt động cải tiến năng suất dựa trên các công cụ khoa học công nghệ, tăng hiệu quả quản lý sản xuất, từ đó tiết giảm chi phí sản xuất, tăng sức cạnh tranh của doanh nghiệp. Các hoạt động quản lý chất lượng, cải tiến chất lượng, tiêu chuẩn hóa và ứng dụng các tiêu chuẩn ngày càng được áp dụng hiệu quả và nhân rộng. Các hệ thống quản lý như ISO 9000, SA 8000, ISO 14000, GMP, HACCP,... hay các công cụ cải tiến như KAIZEN, KPIs, LEANS,... đã trở thành các hệ thống, công cụ quen thuộc với một bộ phận doanh nghiệp.

Tuy nhiên, tình trạng chung của các lĩnh vực

Hình 1: Năng suất các yếu tố tổng hợp TFP và năng suất vốn trung bình của các tỉnh trên cả nước năm 2022

Nguồn: Niên giám thống kê 2023 (GSO, 2024)

sản xuất của các doanh nghiệp là trình độ công nghệ vẫn đang ở dưới mức trung bình so với trong nước và khu vực. Khảo sát của đề tài đối với 200 doanh nghiệp chọn mẫu ngẫu nhiên trên địa bàn tỉnh Sóc Trăng cho thấy có 48% doanh nghiệp có áp dụng ít nhất một hệ thống quản lý, công cụ cải tiến năng suất chất lượng và 52% doanh nghiệp còn lại không áp dụng bất cứ công cụ nào.

Dù chiếm chưa tới 50% trong 200 doanh nghiệp thuộc đề tài nghiên cứu, nhưng chỉ cần có áp dụng công cụ cải tiến vào công tác quản lý thì các chỉ số đều thể hiện nhóm doanh nghiệp này đạt hiệu quả hoạt động cao hơn. Xét về thực trạng tiềm lực, năng lực nội tại, trong 52% doanh nghiệp không áp dụng bất cứ công cụ quản lý, cải tiến năng suất chất lượng nào, có tới trên 70% doanh nghiệp có năng suất lao động, trình độ công nghệ, quản trị, trình độ lao động, chi phí sản xuất và cơ sở hạ tầng ở mức trung bình-thấp. Tuy nhiên, đối với 48% doanh nghiệp ở nhóm còn lại - nhóm có áp dụng ít nhất một hệ thống quản lý hoặc công cụ cải tiến năng suất chất lượng thì ngược lại, có khoảng gần 70% doanh nghiệp có

năng suất lao động, chất lượng sản phẩm và thỏa mãn nhu cầu khách hàng được ở mức tốt, trên 50% doanh nghiệp có trình độ quản trị, trình độ lao động tốt (Hình 2)

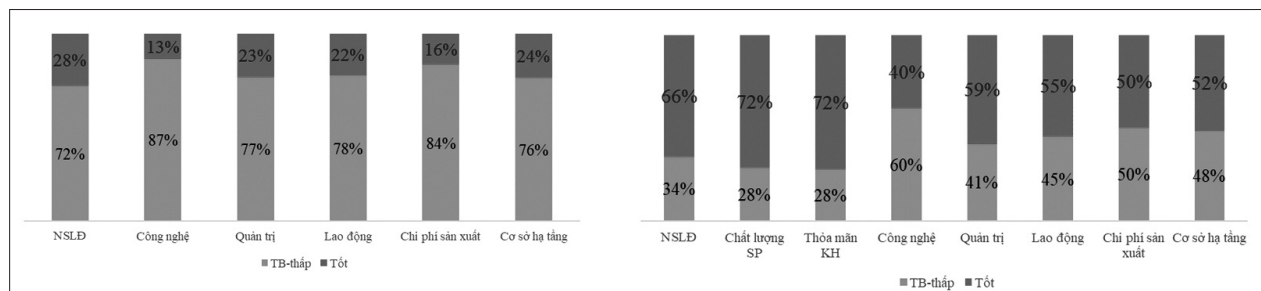
Tương tự, cùng thuộc phạm vi khảo sát như trên, 200 doanh nghiệp được hỏi về nhận định của họ đối với các kết quả liên quan đến năng suất, chất lượng và doanh thu của doanh nghiệp mình theo thang đo Likert 7 mức độ. Theo đó, những doanh nghiệp cho điểm nhỏ hơn 4 tự đánh giá kết quả năng suất, chất lượng và sản xuất kinh doanh ở mức thấp, xấu. Ngược lại những doanh nghiệp cho điểm từ 4 trở lên được xếp vào nhóm đánh giá kết quả năng suất chất lượng, kinh doanh khá tốt. Kết quả cho thấy nhóm I (chiếm 52%) tự đánh giá mặc dù năng suất có tăng nhưng không đáng kể và kết quả kinh doanh chỉ đạt ở mức khá. Trong nhóm II (chiếm 48%) còn lại - thuộc nhóm những doanh nghiệp có áp dụng ít nhất một công cụ cải tiến tự đánh giá năng suất chất lượng và hoạt động sản xuất, kinh doanh của doanh nghiệp họ đang ở mức rất tốt. (Hình 3)

Dù vậy, nhiều doanh nghiệp thiếu thông tin và

Hình 2: Đánh giá tiềm lực và năng lực nội tại của doanh nghiệp

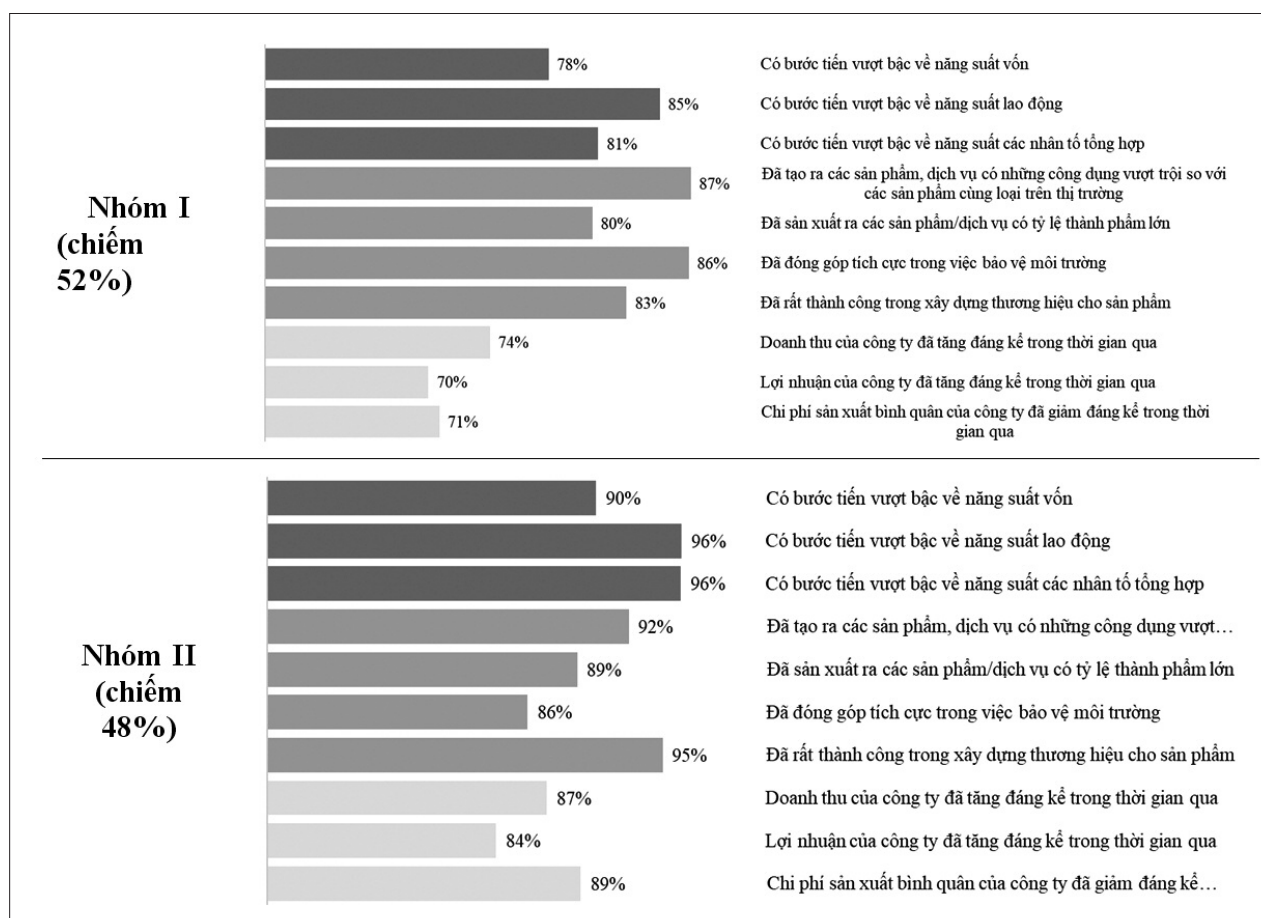
Nhóm I - Không áp dụng bất cứ hệ thống quản lý, công cụ cải tiến NSCL nào (chiếm 52%)

Nhóm II - Có áp dụng ít nhất một hệ thống quản lý, công cụ cải tiến NSCL trở lên (chiếm 48%)

Nguồn: Khảo sát đề tài (Quyết định số 244/QĐ-SKHCN ngày 31/12/2023 của Sở Khoa học công nghệ tỉnh Sóc Trăng về nhiệm vụ khoa học công nghệ “Đề tài nghiên cứu khoa học Đánh giá thực trạng và đề xuất các giải pháp hỗ trợ doanh nghiệp nâng cao năng suất chất lượng sản phẩm của doanh nghiệp tại tỉnh Sóc Trăng”, 2023)

Hình 3: Đánh giá năng suất, chất lượng của doanh nghiệp

Nguồn: Khảo sát đề tài (Quyết định Số 244/QĐ-SKHCN ngày 31/12/2023 của Sở Khoa học công nghệ tỉnh Sóc Trăng về nhiệm vụ khoa học công nghệ “Đề tài nghiên cứu khoa học Đánh giá thực trạng và đề xuất các giải pháp hỗ trợ doanh nghiệp nâng cao năng suất chất lượng sản phẩm của doanh nghiệp tại tỉnh Sóc Trăng”, 2023)

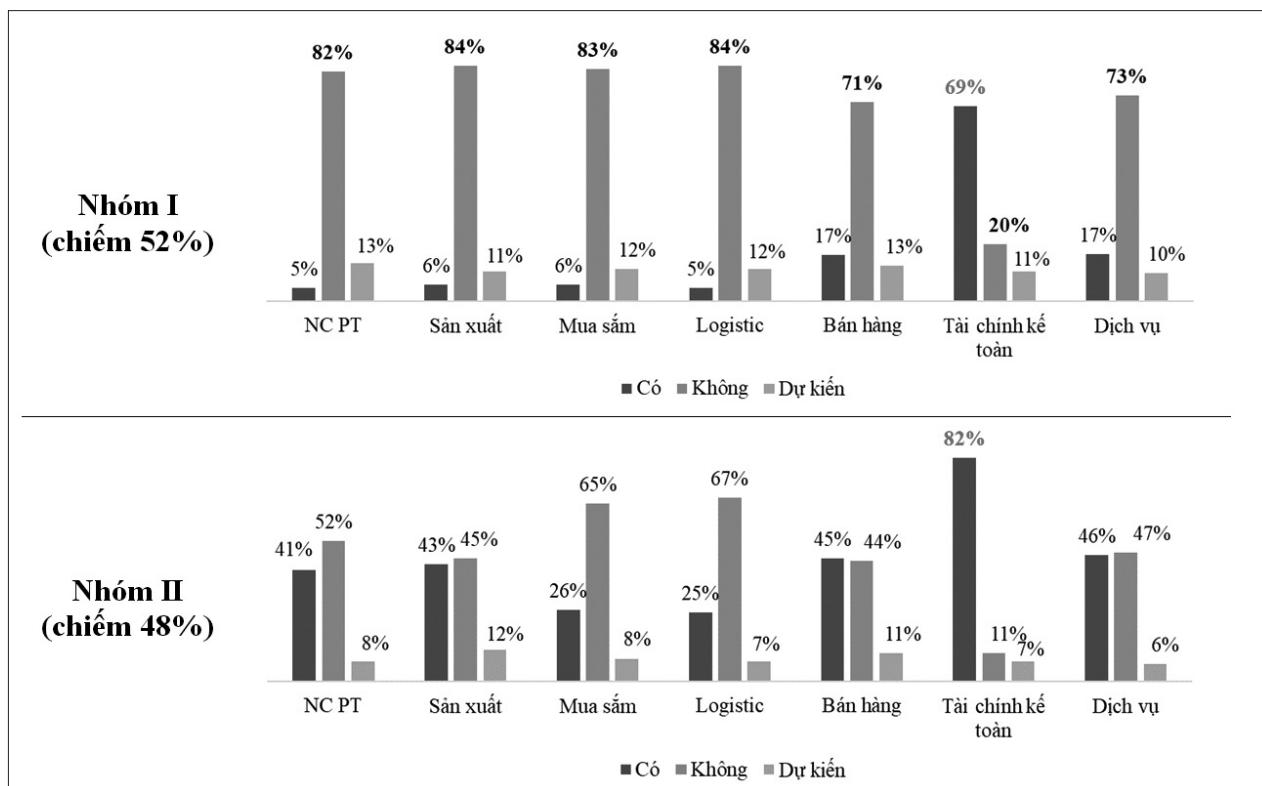
chưa được tư vấn chuyên sâu về công nghệ nên không đủ trình độ để áp dụng một cách tối ưu nhất, cũng như nhiều thiết bị, phần mềm được doanh nghiệp đầu tư mới nhưng trên thực tế đã lạc hậu, lỗi thời, hiệu quả kinh tế thấp. Việc áp dụng các mô hình quản lý chất lượng như ISO 9000, HACCP, TQM hay các công cụ như KAIZEN, LEAN,... để đảm bảo được chất lượng sản phẩm, tạo lòng tin với khách hàng, nâng cao khả năng cạnh tranh vẫn là những hoạt động khá mạnh mẽ, chỉ một số ít doanh nghiệp áp dụng, hoặc chỉ áp dụng một phần hay một vài khâu trong toàn bộ quy trình sản xuất, dẫn tới mất đi sự đồng bộ và cân bằng của toàn hệ thống. Với các tiêu chuẩn kiểm định gắt gao như hiện nay, nếu không cập nhật kịp thời hệ thống quản lý chất lượng, không nâng cấp và hoàn thiện cơ sở vật chất cũng như trình độ ứng dụng khoa học công nghệ của người lao động, rất dễ dẫn đến tình trạng nhiều sản

phẩm hàng hóa không đạt yêu cầu chất lượng được tiêu thụ tràn lan trên thị trường, ảnh hưởng xấu đến nền kinh tế và uy tín của doanh nghiệp. Cũng trong 200 doanh nghiệp tham gia khảo sát đề tài, ở Nhóm I - phần lớn các doanh nghiệp đã áp dụng công nghệ thông tin vào Tài chính kế toán (69%), Bán hàng và Dịch vụ (17%). Chỉ có khoảng 5-6% doanh nghiệp đã ứng dụng công nghệ thông tin vào các lĩnh vực nghiên cứu, sản xuất, mua sắm, logistic. Ở nhóm II - Phần lớn các doanh nghiệp đã áp dụng công nghệ thông tin vào Tài chính kế toán (82%), trên 40% doanh nghiệp ứng dụng vào Nghiên cứu phát triển, Sản xuất, Bán hàng và Dịch vụ. (Hình 4)

3. Kết luận và đề xuất các hàm ý chiến lược

Dựa trên những thực tiễn khái quát về bức tranh năng suất, chất lượng của doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Sóc Trăng, bao gồm cả những kết quả, thách thức, khó khăn mà doanh nghiệp và

Hình 4: Mức độ áp dụng công nghệ thông tin của doanh nghiệp

Nguồn: Khảo sát đề tài (Quyết định Số 244/QĐ-SKHCN ngày 31/12/2023 của Sở Khoa học công nghệ tỉnh Sóc Trăng về nhiệm vụ khoa học công nghệ “Đề tài nghiên cứu khoa học Đánh giá thực trạng và đề xuất các giải pháp hỗ trợ doanh nghiệp nâng cao năng suất chất lượng sản phẩm của doanh nghiệp tại tỉnh Sóc Trăng”, 2023)

chính quyền địa phương đang gặp phải, có thể thấy hành trình nâng cao năng suất, chất lượng cần được định hướng lâu dài, nhất quán và có sự phối hợp, đoàn kết từ nhiều bên khác nhau. Trên tinh thần đó, bài viết nêu lên một số hàm ý chính sách có thể xem như những giải pháp tham vấn dành cho các nhà hoạch định chính sách trong mục tiêu thực hiện nhiệm vụ thúc đẩy nâng cao năng suất, chất lượng trong Chương trình năng suất, chất lượng Việt Nam cho tỉnh Sóc Trăng nói riêng và các địa phương trong cả nước nói chung.

Thứ nhất, nhận thức của doanh nghiệp về vai trò, tính cấp thiết của năng suất, chất lượng đối với sự phát triển và tồn vong của doanh nghiệp trong tương lai rất quan trọng. Sự thiếu thốn về thông tin, trình độ nhận thức dẫn đến sự hiểu lầm tầm trọng của doanh nghiệp đối với các hệ thống quản lý, công cụ cải tiến khiến họ không muốn áp dụng hoặc áp dụng chưa hiệu quả, dẫn đến thực trạng năng suất, chất lượng doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh còn thấp, năng lực cạnh tranh yếu kém, khả năng đứng vững trên thị trường thấp. Do đó, đề xuất đối với vấn đề nâng cao nhận thức cho doanh nghiệp tập trung vào các hoạt động truyền thông, hội thảo, diễn đàn,... đặc biệt tận dụng các thành tựu khoa học công nghệ để thông qua đó, thế giới quan của doanh nghiệp về các công cụ khoa học, hoạt động đổi mới sáng tạo nhằm nâng cao năng suất, chất lượng được mở rộng, để hình thành những nhận thức quan trọng và đúng đắn về vấn đề này.

Thứ hai, nhân lực có trình độ phù hợp để hỗ trợ doanh nghiệp, địa phương trong các vấn đề về năng suất chất lượng còn quá ít. Việc xây dựng một đội ngũ hùng hậu, nhiều về quy mô, mạnh về trình độ, đảm bảo sự hỗ trợ, đồng hành xuyên suốt cùng với các doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh, cũng như thiết kế những chương trình đào tạo theo giai đoạn phù hợp với nguồn lực hữu hạn của địa phương là rất cấp thiết, cần được ưu tiên đầu tư thực hiện.

Thứ ba, việc dựa hoàn toàn vào đội ngũ chuyên gia tư vấn và các chương trình truyền thông có thể là con dao hai lưỡi cho những chiến lược dài hạn. Song hành với những chương trình truyền thông, đào tạo nhân lực, từ phía chính quyền địa phương

cấp thiết phải xây dựng các cơ chế chính sách chi tiết và sát thực với nhu cầu cấp bách của doanh nghiệp. Các kế hoạch, dự án, chương trình nâng cao năng suất, chất lượng cần được tập trung và xây dựng trên nền tảng là một chiến lược dài hạn, đi từ bao quát đến chi tiết.

Thứ tư, vấn đề nâng cao năng suất chất lượng không chỉ xoay quanh hai đối tượng là doanh nghiệp và chính quyền địa phương mà còn là căn cơ của toàn bộ nền kinh tế, do đó mọi chủ thể trong nền kinh tế đều cần có trọng trách và nhiệm vụ trong chiến lược này. Trong khi các trường, viện, tổ chức khoa học công nghệ đảm nhận các nhiệm vụ liên quan đến hoạt động nghiên cứu, đào tạo, thì các hiệp hội như hiệp hội doanh nghiệp, hội doanh nhân,... đảm nhận vai trò như những sợi dây kết nối, đảm bảo các thông tin chính sách đến với doanh nghiệp nhanh nhất, kịp thời nhất, bảo vệ quyền lợi doanh nghiệp.

Thứ năm, mỗi chiến lược nâng cao năng suất chất lượng đều cần dựa trên các nguồn lực hữu hạn của địa phương, vì vậy việc xây dựng các chương trình, kế hoạch, dự án đều cần được phân bổ theo các giai đoạn phù hợp, lần lượt theo các mức độ ưu tiên được nghiên cứu kỹ lưỡng, cẩn thận. Sự cấp thiết của các hoạt động thí điểm, rà soát, lập danh mục ưu tiên trở nên quan trọng, đó là các hoạt động đảm bảo chiến lược luôn sát với thực tiễn và tiết giảm tối ưu chi phí vận hành, qua đó đảm bảo sự vận hành của các nguồn lực hữu hạn là hiệu quả.

Thứ sáu, trong thời đại cách mạng công nghệ 4.0, khi mà khoa học công nghệ trở nên phổ quát trên diện rộng thì những hoạt động chính sách có ứng dụng khoa học công nghệ sẽ hiệu quả và dễ thực thi hơn. Ví dụ, một diễn đàn hoặc một website chuyên về tư vấn năng suất chất lượng miễn phí cho mọi doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Sóc Trăng, với các thông tin được đơn giản hóa thông qua đồ họa, hình ảnh, sẽ đảm bảo mọi người đều có thể truy cập, tìm hiểu. Bên cạnh đó, xây dựng các phòng họp online trong các diễn đàn tạo điều kiện cho các chuyên gia cùng nhau thảo luận tìm ra những ý tưởng mới, sẽ giúp cắt giảm những công đoạn sắp xếp phòng ốc, thiết bị,... cho một cuộc họp truyền thống ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Sở Khoa học công nghệ tỉnh Sóc Trăng (2023). Quyết định số 244/QĐ-SKHCN ngày 31/12/2023 về nhiệm vụ khoa học công nghệ “Đề tài nghiên cứu khoa học Đánh giá thực trạng và đề xuất các giải pháp hỗ trợ doanh nghiệp nâng cao năng suất chất lượng sản phẩm của doanh nghiệp tại tỉnh Sóc Trăng”.
6. VCCI, & USAID. (2024). Báo cáo Chỉ số PCI và PGI 2023: Hồ sơ 63 tỉnh thành phố Việt Nam - Thúc đẩy môi trường đầu tư thuận lợi cho doanh nghiệp, thân thiện với môi trường.
3. Beheshti, H. M., & Beheshti, C. M. (2010). Improving productivity and firm performance with enterprise resource planning. *Enterprise Information Systems*, 4(4), 445–472.
4. Tổng cục Thống kê Việt Nam (2024). Niên giám thống kê Việt Nam 2023. Cleveland, G., Schroeder, R. G., & Anderson, J. C. (1989). A theory of production competence. *Decision Sciences*, 20(4), 655–668.
5. Ma, H. (2000). Competitive advantage and firm performance. *Competitiveness Review: An International Business Journal*, 10(2), 15–32.

Ngày nhận bài: 24/11/2024

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 12/12/2024

Ngày chấp nhận đăng bài: 26/12/2024

**THE CURRENT STATE OF PRODUCTIVITY
AND QUALITY AMONG BUSINESSES
IN SOC TRANG PROVINCE AND SOLUTIONS**

● **LE THI THU DIEM**

Tra Vinh University

ABSTRACT:

Productivity and quality are key priorities in most business development strategies. Recognizing their significance, this study provides an overview of the current state of productivity and quality among businesses in Soc Trang Province. Through analysis of existing challenges and opportunities, this study proposes strategic recommendations to enhance business performance, improve product and service quality, and foster sustainable economic growth in the region.

Keywords: productivity, quality, competitiveness, management system, Soc Trang province.